

Monumentnummer*: 525332

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 21 mei 2002
Kadaster deel/nr 82913/180

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*		
Delft	Delft	Zuid-Holland		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Delft	F			6875

Omschrijving**

Inleiding

KANTOORGEBOUW, gebouwd voor de Koninklijke Nederlandse Gist- en Spiritusfabriek. Het pand is gebouwd in 1905 naar ontwerp van de Amsterdamse architecten K. Muller en B. Schelling. Aanvankelijk was het de bedoeling dat ook de directie van de Nederlandse Olie Fabrieken (later Calvé) erin gehuisvest zou worden. Dat in het gebouw de directie zetelde komt tot uitdrukking in de representatieve vormgeving van het voorgebouw, waarbij macht en voornaamheid uitdrukken elementen zijn toegepast. Binnen deze Heroriëntatie op traditionele bouwwijzen overheersen de vormen uit de Um 1800-stijl.

Het interieur van het gebouw kent een duidelijke tweedeling tussen zeer representatieve gedeelten enerzijds en sobere, vaak gewijzigde gedeelten anderzijds. De representatieve gedeelten bestaan uit de entree, de verkeers- en directieruimtes in het voorgebouw, en de imponerende grote hal met glazen kap, die is gelegen midden achter het voorgebouw. Deze onderdelen zijn vormgegeven in de stijl van het Rationalisme, waarmee moderniteit en kwaliteit tot uitdrukking werden gebracht. De vormgeving is beïnvloed door die van het Universiteitsmuseum te Oxford en de Beurs van Berlage. Bijzonder is de centrale stoomverwarming die is aangebracht voor de verwarming van de hal. De niet representatieve gedeelten van het gebouw worden gevormd door de kantoorruimtes, die aan noord-, zuid- en westzijde van deze hal zijn geplaatst. Ook het exterieur van deze kantoren is sober en tevens door verbouwingen aangetast. Met name de toevoeging van een tussenverdieping en een vierde bouwlaag in de jaren 1980 is hier debet aan.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Aan weerszijden van het voorgebouw bevinden zich smeed- en gietijzeren HEKWERKEN, opgehangen aan vierkante hekpijlers op hardstenen neuten.

Omschrijving

Het gebouw is gesitueerd aan de noordoostzijde van het fabrieksterrein van de Koninklijke Nederlandse Gist- en Spiritusfabriek, evenwijdig aan de Wateringseweg, aan de rand van de het centrum van de stad Delft. Aan weerszijden van het pand zijn doorgangen naar het achterterrein. Deze doorgangen zijn afgesloten door middel van giet- en smeedijzeren hekwerken, voorzien van speerpunten en bolvormige siermotieven. Het gebouw heeft een vrijwel rechthoekige plattegrond, met uitzondering van de door vijfzijdige erkers geflankeerde middenrisaliet in de voorgevel, waarin de hoofdentree is ondergebracht. De plattegrond biedt plaats aan het voorgebouw, de haaks op het voorgebouw geplaatste hal en diverse kantoorruimten, die aan de drie overige zijden van de centrale hal zijn gepositioneerd.

Het deels onderkelderde voorgebouw telt drie bouwlagen onder een samengesteld afgeplat schilddak, met op de hoogste nok een loden dakruiter met gietijzeren kruisbloem, windvaan en uurwerk. Het dak is gedekt met gesmoorde tuiles du Nord. De hoogte van de natuurstenen plint - granieten bossage en zandstenen blokmotief - beslaat de gehele eerste bouwlaag van het voorgebouw. De met rode baksteen in kruisverband gemetselde gevelvlakken beginnen vanaf de tweede bouwlaag. In de plint bevinden zich één-ruits vensters met meerruits klepraam in het bovenlicht. In de tweede en derde bouwlaag staan kruiskozijnen met één-ruits, naar binnen openslaande ramen en meerruits bovenlichten. De vensters zijn voorzien van hardstenen lateien, waarboven zich segmentboogvormige strekken bevinden. Dakkapellen, met de voor de Um 1800-stijl kenmerkende geknikte en korfboogvormige bekroning, doorbreken de smalle witte daklijst.

De eerste drie bouwlagen van de kantoorgevels zijn opgetrokken in rode baksteen. De vierde bouwlaag is een recente toevoeging. De symmetrische voorgevel (noordoostzijde) is door de middenrisaliet in drieën gedeeld. De twee vleugels zijn beide vier traveeën breed. De middenrisaliet bestaat uit een twee traveeën brede middenpartij, geflankeerd door de vier bouwlagen tellende vijfzijdige erkers. In de vierde bouwlaag van de erkers zijn spleetvensters aangebracht, waarmee de suggestie van een "verdedigbaar" gebouw wordt versterkt. De entree, een vierdelige, dubbel openslaande houten paneeldeur, waarvan tevens een vijfdelig glas-in-lood bovenlicht deel uitmaakt, is gemarkeerd door een twee bouwlagen hoge hardstenen rondboog. Boven de boog is de naam 'Koninklijke Nederlandse Gist- en Spiritusfabriek' aangebracht.

De asymmetrische achtergevel heeft meerdere verbouwingen ondergaan, waaronder de toevoeging van de vierde bouwlaag en een twee bouwlagen tellende aanbouw met plat dak.

De asymmetrische linker zijgevel kent een zeer duidelijke tweedeling: de smalle gevel van het voorgebouw en de brede gevel van de kantoren grenzend aan de hal. De asymmetrische gevel van het voorgebouw telt drie bouwlagen. Boven een met kunststeen versierde gevelafsluiting zijn in het gevelvlak twee dakkapellen opgenomen. In de met natuursteen beklede eerste bouwlaag zijn vijf kruisvensters geplaatst. In de tweede en derde bouwlaag zet dit patroon zich slechts voort bij de drie linker traveeën. Op het grensvlak van de vierde en vijfde travee bevindt een overhoeks uitkragende erker, die zich uitstrekt over de twee bouwlagen. De gevel die behoort bij de kantoren aan de hal is vertikaal geleed door tien lisenen. In elke travee bevinden zich drie rechthoekige samengestelde vensters, waarbij de onderste twee aan elkaar gekoppeld zijn. De vensters zijn voorzien van een hardstenen latei met daarboven een gemetselde segmentboog. De asymmetrische rechter zijgevel is in hoge mate spiegelbeeldig identiek aan de linker zijgevel.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Uitzondering vormt de overhoeks uitkragende erker, die in deze gevel alleen in de derde bouwlaag is aangebracht. In de tweede bouwlaag staan vijf vensters.

In het interieur vormen de entree, de receptie, de ontvangstruimte, de centrale hal, het trappenhuis, de galerijen rondom de hal en de directiekantoren een eenheid in materiaalgebruik en vormgeving. De centrale hal is voorzien van een op ijzeren dragers rustend glazen dak. De wanden zijn uitgevoerd in schoon metselwerk bestaande uit een geometrische afwisseling van gele en rode baksteen en oranje en blauw geglazuurde baksteen. Hardsteen elementen zijn toegepast voor constructief belangrijke plaatsen als zuilen en aanzetstenen. De vloer in de entreehal is voorzien van een geometrisch mozaïek, waarin Arabische motieven zijn verwerkt. In de centrale hal zijn marmeren vloerdelen aangebracht. De trap, die is opgebouwd uit kalkstenen traptreden, is voorzien van een houten trapleuning, steunend op een siersmeedijzeren constructie. In de ruimten is op verschillende plaatsen bouwkeramiek toegepast, vervaardigd door de in Delft gevestigde plateelfabriek 'Porcelyne Fles'.

Waardering

Het ontvangst- en directiegebouw van de Gist- en Spitusfabriek met bijbehorende hekwerken is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische, architectuurhistorische en stedenbouwkundige waarde.

Het gebouw is van cultuurhistorische waarde als een uitdrukking van een specifieke functie, namelijk het representatieve ontvangst- en directiegebouw van een internationaal opererende fabriek in gist- en spiritusproducten.

Het gebouw is van architectuurhistorische waarde als een bijzonder voorbeeld van een bouwstijl. Het object heeft tevens architectuurhistorische waarde vanwege de belangrijke plaats die het inneemt in de oeuvres van de architecten Muller en Schelling.

Het gebouw heeft stedenbouwkundige en ensemblewaarde vanwege de ruimtelijk-functionele en visuele relatie tussen het centrum en de fabriekslocatie, en als een bijzonder onderdeel van een vroeg voorbeeld van grootschalige industrialisatie.

De representatieve gedeelten van het gebouw zijn tevens van belang vanwege de herkenbaarheid en de hoge mate van gaafheid.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Handel en kantoor

Functie

Kantoorgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument